

Наука: Флинта.

Лаумане, Бенита (1977). Лексический материал диалектологического атласа латышского языка, отражающий латышско-русско-белорусско-польские контакты // *Контакты латышского языка*. Рига: Зинатне. 48–95.

СРЯ — *Современный русский язык. Лексикология. Фразеология. Лексикография: Хрестоматия и учебные задания. 2-е изд., перераб. и доп.* / Отв. ред. Д. М. Поцепня. Санкт-Петербург: Филологический факультет СПбГУ. 2002.

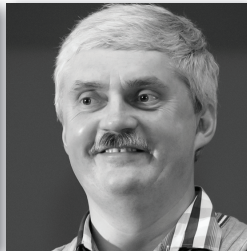
Рейздане, Беатрисе (1977). Славянские заимствования в земледельческой лексике говора Шкилбены // *Контакты латышского языка*. Рига: Зинатне. 164–168.

Рекена, Антонина (1977). Названия родства в некоторых южных говорах верхнелатышского диалекта // *Контакты латышского языка*. Рига: Зинатне. 169–191.

Засорина, Лидия Николаевна (ред.) (1977). *Частотный словарь русского языка*. Москва: Русский язык.

Sandra Ūdre, Ivars Magazeiņš

LATGOLYS LINGVOTERITORIALUOS VUORDINEICYS TULKUOJUMS LATGALISKI: KONCEPCEJA I REALIZACEJA

Rēzeknis Augstskolys¹ izstruoduotuos 300 šķierkļu Latgolys lingvoteritorialuos vuordineicys (2012) latgalīšu tulkuojums ir na viņ apsavārtūs realeju „identuo“ volūda (inkulturacejis process), no ari dašamejais plašuokais latgalīšu tekstu kūpums 2007. goda ortografejā vyspuor. Vuordineicys šķierkļu tematika apjāmuse gondreiž vysys dzeivis sferys i parvodejuse na mozums nikur naatrunuotu bezprecedenta gadīņu

pareizraksteibys vaicuojumūs (rysynuoti atjaunuotajā Latgalīšu ortografejis apaškkomisejā) i leksikys izvēlē. Rokstā apsavārta latgalīšu tulkuojuma problematika sastotomā aspektā (olūta volūda – latvīšu, mierka volūda – latgalīšu), argumentejūt tulkuotuoju reiceibys shemys leksemu izalaseišonā i okazionalismu izmontuojumā.

TRANSLATION OF LINGVOTERRITORIAL DICTIONARY OF LATGALE INTO LATGALIAN: CONCEPT AND IMPLEMENTATION

The translation of the “Linguoterritorial Dictionary of Latgale” into the Latgalian language (one of 4 languages of the dictionary) is the biggest large-volume comprehensive set of existent Latgalian texts in the Latgalian orthography of 2007. The subject matter of the entries of this dictionary covers almost all spheres of life and even reveals style nuances within the framework of popular science texts, so the texts may sometimes seem to be radical

¹ Latgolys lingvoteritorialuo vuordineica izstruoduota Rēzeknis Augstskolys ESF projekta „Teritorialuos idejtitatis lingvokulturologiskī i sociaekonomiskī aspekti Latgolys regiona atteisteibā” aktivitātēs.

and unprecedentedly innovative.

The translators would be happy to keep to the current orthographic norms and practice-fixed options of Latgalian, however, answers to the numerous problematic issues (the display of Latvian personal names, palatalization/softening of foreign words, suffix endings of less-used nouns, etc.) cannot be found in the sources known to specialists working with Latgalian literary/written language, and sometimes may be resolved through individual consultations with experts of the Latgalian language. This shows the need to resume / renew the work of the subcommission of Latgalian written language, as well as the necessity of a modern Latgalian spelling dictionary.

Regarding lexical issues, the translators are aware that Latgalian texts may always be "pulled in one specific direction", and then the right arguments are found: 1) in the direction of Lithuanian culture layer (understanding of the basis of the Balts parent language), in the direction of Slavic culture layer (recognition of the natural historical reality when Polish or Russian dominated in Latgale, retaining their influence), in the direction of Latvian (definition of the national identity), 2) it is possible to "fall into the ditch" of neologisms or archaisms, 3) it is also possible to overestimate the role of the recipient (understanding or non-acceptance).

The observation of the "golden midway" seemed to be the most difficult challenge. During the search for more accurate equivalents, the synonym group was always determined, as well as compliance of the dominated seme with any context was weighted. The choice of equivalents is made easy not by the richness of the synonym group, but by the oppositional character of their meanings (Rozenbergs 1995: 153).

This paper describes the realized principles and most typical cases during the translator work.

First, individual style of translators is preserved, therefore in the use of neutral lexemes in the "Linguoterritorial Dictionary of Latgale" synonymy is allowed, which is non-determined by other criteria, such as: *saulis grīžki / saulis meitovys* 'solstice', *ci/voi* 'or', *nedeļa/savaite* 'week', *gastēt/cīmuotīs* 'to be visiting'.

Second, in other cases, when a number of Latgalian equivalents correspond to only one Latvian equivalent, the qualitative difference of synonyms was searched for (on the functional level and seme level). For example: 1) there are three Latgalian equivalents to Latvian "tulkot" 'translate, interpret', one of which "tulkuot" (respectively *tulkuojums, tulkuotuojs* 'translation, translator') is used to denote professional translation, however "puorlikt" (calque of germanism "übersetzen") is used, when speaking about the translations of sacred/spiritual texts of the 18th century. In its turn, "atvērst" (compare with Lithuanian "versti") is not used due to the misleading homonymy with Latvian "vērst" 'to turn, direct, point); 2) Latvian word "saimniecība" 'economy, industry, farm, housekeeping' in Latgalian texts corresponds to *saimnīceiba* "zyvu saimnīceiba" 'fish industry' as well as to *saimisteiba* "zemņiku saimisteiba" (farm, resp. economic entity); 3) Latvian "deja" 'dance' - Latgalian "dzyga" as an ethnographic dance, "daņcs" as any dance, "deja" in usual compound names (e.g. *Dzīsmu i deju svātki*) 4) Latvian "virsnieks" 'military officer' - Latgalian "oficers" and not "viersnīks" in order to avoid the misunderstood homonymy with the Latgalian lexeme "vierseiba / vierseibnīks" 'management, authorities / boss'.

Third, etymological specificity of Latgalian equivalent may limit its use, and in other contexts another lexeme has to be used, e. g. the denotative seme of the Latvian lexeme "zupa" is - 'liquid food, meal', but Latgalian "virīņš" - 'cooked food/meal', so in the word combination "soltuo zupa" 'cold soup' another lexeme "zupa" is necessary.

It is usual, that "behavior" against occasionalisms is favorable in artistic texts, but they are irrelevant/impertinent in scientific and popular style. However, translators took the

liberty to use not only widely accepted neologisms (e. g. "šķārsteiklys" 'internet'), but also to offer their own occasional neologisms (dreizynuot, mudrynuot 'to accelerate, to speed on', tuoļuokuot 'to continue', parūceibys 'advantage', sasprīdums 'decision', pasavierieji 'spectators, onlookers', ītums 'course of life; annual, day, week set', apdzeive 'ancient settlement', breinuojums 'astonishment, wonder', pasūļejumu palette 'a set of offers', zeimyns 'brand, trade mark', makšariešona 'fishing, angling', daīmameiba 'accessibility, availability', seneiba 'ancient times', augzeme 'top soil', perekļuot 'to nest', svešlītyns 'foreign body'). However, the following principle, that is firmly adhered, is that new word / formation/derivation is recognizable by the root and experimental by affixes.

Īvodam

Vys pasaplotynoj latgalīšu literaruos (rokstu) volūdys lītuojuoms: vysaida informaceja „Lakugā“, jauni autori rauga rūku raksteišonā, dzierdim atraktivys reklamys, redzim iedīņkartis, kai pyrmuos bezdeleigys pasaruoda uzjāmumu sātslopys latgalīšu volūdā. Par profesionali sagataveitu pīzeistams „Latvejis Republikys Satversmis” (Apsītis, Pleps 2012: 77–134) tulkuojuoms latgaliski. Četru volūdu „Latgolys lingvoteritorialuos vuordineicys” (I siejums – latvīšu, krīvu volūdā; II – latgalīšu, angļu; tuoļuok tekstā LLV) latgaliskuo tulkuojuoma autori S. Ūdre i I. Magazeiņs (vairuok pazeistams kai dzejnīks J. Ryučāns) jū ir raudzejuši kai tuoļuoku i plotuoku sūli latgalīšu volūdys atteisteibā, partū ka tematika apjam gondreīž vysys dzeivis sferys i pat atruoda stila niansis popularzynuotniska teksta rūbežūs, partū reizem teksts var redzētīs poruok radikals i bezprecedentuali novators.

Ptkreitūt volūdņiku dorbūs atkuortuotajom aksiomom, ka professionals tulkuojuoms gona bīžū vuordu koņtekstualū, na vuordineicuos fiksātū nūzeimi pīzeist par normu (Sīlis 2001: 37; Nītiņa, Iļjinska, Platonova 2008: 221) i tulkuošonu par sarežgeitu nazcik leidzīņu storpķulturu saziņu (Sīlis 2008: 336), tūmār itū apjūmeigū dorbu pīzeist īlikamu vēļ plotuokā koņtekstā kai tulkuošonys teoreja. Tulkuošona reizē ir teksta radeišona par Latgolys realejom regiona jūs autohtonā volūdā. Iz itū var pasavērt kai inkulturacejis procesu – pīradynuot, pīgrīzt, īvuiceit vysu pyrma pošus Latgolys kulturys subjektus par sovys idēntitatis telpys realejom runuot sovā volūdā jaunūs koņtekstūs, koč i pyrmeizeigi nāirostai.

Nasaverūt, ka tulkuojuoji centušīs īvāruot dašamejuos normys (LPN 2008) i profesionalus īsacejumus (Cibuļs, Leikuma 2003; Andronovs, Leikuma 2008), tulkuošonys dorbā šaltim ortografejis leidzīnī pasaruodejs daudz naatrunuotu gadīņu (LLV II 2012: 13) i, carams, ituos īpriškejā Latgalīšu ortografejis apaškkomisejā (2003–2009) naapsavārtos problemys byus izlamtys 2013. godā atjauntajā apaškkomisejā. Sevkura vuorda liktiņs vaira pāit nu leluokys sabīdreibys dalis gribiešonys jū lītuoit. Tuoļuok rokstā izlykta lingvistiskuo argumentaceja vuordu izalaseišonā i atlasynuošonā.

Leksemu izalaseišona

Sevkura latgalīšu teksta (ci muokslīncyska, ci informativa) autors pat ar nūstyprynuotu sova individualuo stila izjiutu i zynuošonu pi kaida vuorda nūteiktai padūmuos vaira – ci eistais pasajiemis. Bīži ni vuordineicā apsavērt, ni precedenta atrast. Koč pīzeits, ka izalaseišona nu daudzējūs variantu (na viņ leksikys leiminī) vysod ir sistematiska i paruoda zynomys volūdys atteisteibys tendenčis (Miliūnaitē 2009: 10, 15), ari normātuos volūduos iz nanormāta varianta lītuojuomu verās kai potencialūs normu olūtu (Miliūnaitē 2009: 21). Latgalīšu volūdys gadīnī pošā LLV II vēļ tulkuojuoma idejis stadejā īcarāta kai precedents vēļ pluoituokim sūlim volūdys praksē.

Tulkuojuoma autori, suocūt dorbu, apsazynuojuši, ka 1) latgalīšu volūdu var „paviļkt” iz lītaunīku (baltu pyrmmvolūdys pamata apzynuošona), slavu (dobyska viesturiskys realitatis pīzeišona, kod Latgolā dominēja pūļu ci krīvu volūda, atstuodama sovu īspaidu) ci latvīšu

(sovys valstiskuos idēntitatis defīnīešona) pusi; 2) var „īkrist“ arhaismu i neologismu „gruovī“; 3) var puorvīertēt adresata lūmu (ci saprass, ci pījims). „Centra“ īvāruošona i nūturīešona īzaruoda pats grytuokais. Latgalīšu tulkuotuoju dorba naradzamuo puse saistoma ar precedentu i īspīejamūs variantu apzynuošonu atveidojamajai leksemai ci frazei, napagaisynojūt LLV šķierkļa kūpejuos jāgys. Precīzuokuo ekvīvalenta vaīcuojumūs vysod apsavārta sinonīmu rynda, īzsvārta domīnejušuos semys atbīlsmē sevcuram koņtekstam. Ekvīvalenta īzalaseīšonu atvīgļoj na sinonīmu ryndys kuplums, a jūs nūzeīmu opozīcionarīis raksturs (Rozenbergs 1995: 153).

Pa pyrmam, saglobuots tulkuotuoju īndīvalīais stīls, leīdz ar ītū neītralu leksemu lītuojumā LLV II pīļauta cytu kīterēju naīspīduota sinonīmeja, pīmāram: *saulis grīžki / saulis meītovys, ci/voi, nedēļa/savaīte, gastēī/cīmuotīs* i. c. Pa ūtram, cytūs gadīņūs, kod saradzāta sinonīmu dīferēncīacejīs īspīeja, argumētātī īzalaseīts pīmāruotuoķais varīants. Tuoļuoķ apsavārta realizātī pīncīpī i tīpīskuokī gadīnī tulkuotuoju reīceībys shēmā.

Vīns nu gadīņu, kod vīnai latvīšu līteraruos volūdys leksemai paīt nazcīk latgalīšu vīsturīskī dīferēncīatys, pīmāram, vīnā šķīerklī īzmontuots myusu dīnuos lītuots vuords, a cytā – juo sinonīmīskys arhaisms, kab paruodeītu teksta stīlīstīsku vysaīdeību. Kontrastam apsaverūt šķīerklī „Bez PVN“ i „Čaraunīks“, redzīm, ka svešvuordīm i terminīm bogotājā tekstā labī īdareīgāīs *respektīvī* („nūteīk sabīdīreībys kūpprodukta puordale, a emocīonalāīs, resp., skaīstāīs – kulturys i muokšlys radeītajuos vīerteībuos.. (LLV II: 73)) dīsonēj tekstā par čāravuošonu („slīmīnīks ci kaidys nu tīvīnīku, par pakalpīnī (...) atleīdzynojūt „gryudā“ aba zīdojūt kaidu seīku lītu.. (LLV II: 142)), kur tekstā nav nīvīna īnternacīonalīisma. Deļtuo lītuots 1753. g. īzdūtājūs evāņģelējūs atrūnamāīs arhaisms *aba* (Stafecka 2004: 126).

Nasaverūt, ka anketīešonys rezultātā (pīec bolsu vaīruma) šķīerkļa nūsauķums īr „poļakī“, myusu dīnuos lītuotuos leksemys *poļakī* i *pūlī* dīferēncēj etnonīmu vīsturīskā koņtekstā i myusu dīnu kasdīnys lītuojumā, pīmāram: *Pyrmū ūzula kūka bazneīcu poļaku muīzīnīkī Moli uorpus A c. (precīza vīta nav zynoma) īzcēle 1621. g. (LLV II: 794); Storp Špogīm i Luocīkīm asīšū Malīnovu tai sauc pūlī i latgalīši.. (LLV II: 22).*

Reīzem vīnai latvīšu līteraruos volūdys leksemai var atbīļst nazcīk latgalīšu volūdā, kas atsašķīr ar leksīskū nūzeīmī ci vīņ papyldu semu: *tulkot : tulkuot, puorlīkt, puorvērst; saīmīnīcība : zyvu saīmīnīcība* (par nūzārī), *zemnīku saīmīsteība; deļa : dzyga, daņcs, deļa.*

Apsaverūt pyrmū gadīnī, vysubīzuoķ nu sinonīmu ryndys īzmontuota leksema *tulkuot/ tulkuojums/tulkuotuojs*, ar kū nūsauķtuos darbeība/rezultats/ procesa dareītuos dūmuots profesīonālā kvalītātē, pīmāram: *Sevīšķī tyvs jam beļa krīsteīgāīs spanīšu eksīstencīalīsmys, eīpaši H. Ortega i Gasetys, kuru jis tulkuoja latv. vol. (LLV II: 597).* Par tulkuošonys vīrtuoīzītātīs dasnīgēšonu pīzeīstama leīdzvīerteīga dzejīs teksta radeīšona mīerka volūdā. Pošu dzejīs tulkuotuoju i dzejnīku volūdā nūsastyprynojs vuords *atvērst* (saleīdz. lītaunīku *versti*), varbyut tāīšnī asocīaceja ar latvīšu *pārvērst* ‘dabuot cytu kvalītātī’ dadūd muokslīnīcyska tulkuojuma apzeīmīejumam kvalītātīs semu, pīmāram: *III daļu „Sūplokums“ ‘kluot byušona’ veīdoj dzejīs atvārsumī nu līt. i angļu vol. (LLV II: 539).* Runojūt par agruoķūs godu symtu tulkuošonu kai naprofesīonalys (myusu dīnu redzīnī) kvalītātīs nūrisī, par loboūku pīzeīts kalks *puorlīkt*, pīmāram: *Vys vēļ nav nūskaidruoti vysī evāņģelēju puorlīcīeījī, a kulturvīsturē nūruodeīts, ka J. Lukašeīvīcs īr vīns nu jūs (LLV II: 533).* Taīpat vysūs LLV I koņtekstūs mynātuo *deļa* latgalīšu tulkuojumūs atsakļoj kai *dzyga* ‘etnografīskys daņcs’, kai *daņcs* ‘sevķurs daņcs’, kai *deļa* pīrostūs salyķtūs nūsauķumūs (*Dzīšmu i deju svātķī*).

Šķīerkļa autora latgalīšu volūdīs ekvīvalenta īzmontuoījums terміна funkcejā līk īzalaseīt letonīsmu, pīmāram, šķīerklī „Bubyns“: *bungas : bubyns* (terміна specifīka ‘rāmja bungas ar vīenu ādu’ (LLV II: 103)), *bungys* (bez terміна precīzītātīs, vyspuoreīgys apzeīmīuojums). *Bungys* pīzeīstamys par vīersjīedzīnī, respektīvī, hīperonīmu, a *barabans* i *bubyns* – par juo hīponīmīm. Itymā gadīnī terminologīskys precīzītātīs deļ īgnorāta sadzeīvīs volūdā

nūsastypriņņojuse tradiceja vysus taida veida muzykys instrumentus saukt par *bubynim*.

Reizem latgališu ekvivalenta etimologeja īrubežoj leksemys lītuojumum, pīmāram: *zupa: virīņs*. Latvīšu leksemā (aizgiuts germanisms) akcentāta škeista iedīņa sema, na viņ vyrta ‘šķidrs ēdiens – ūdenī vai pienā vārītas saknes, putraini u. tml.’ (LVV 1987). Latgališu ekvivalents paredz vrtu iedīni, gadīņūs, kod juorunoj par škeistu, a navyrtu iedīni, juolītoj aizgiutuo leksema *zupa*. Juodasoka, ka itys paīt iz jaunuoka laika iedīnim, kai *soltuos zupys, deserta zupys*. *Zupa* latvīša apziņā jau ir viersjiedzīņs ar sapratīni par gona izvārstu veidu īdalejumum (LVV ilustratīvais materials). Latgolā vacuokuos paaudzis cylvāki vēļ īguodoj škeistus iedīņus, kai *murcovka, batviniks*, vyspuor latgalīši navaicoj jim nikaida viersjiedzīņa. Latgolys sātuos vēļ ilgi nadazyņnuota kasdīņys iesšona ar nazcik iedīnim, kur škeistais byutu viņ pyrmais. Škeistums kai golvonuo soveiba vīneigajam iedīņam navar byut lobys kvalitatīs ruodeituojs ī vīna iedīņa byušona goldā naprosa izvārstu klasifikacejis sistemu. Juopīzeist, ka LLV I šķierklūs raksteituo informaceja par iedīnim autora apziņā sakuortuota piec myusu dīnu kulinaruom Rītumu Eiropys tradicejom, a tulkuotuojam juosamāroj latgalīšu volūdai soveigais šauruokais sapratīņs par iedīnim ī šķierklūs dūtuoys informacejis myusdīneigais sistemiskums.

Homonimejis nadalaisšonai izmontuota aizgiutuo leksema *oficers*, na *viernīks*, kab naradeitu puorprotumus ar leksemu *viereiba* ‘vadeiba, priekšņiceiba’ ī atlasynuojumim nu juos. Sovutīs taidai leksemai kai (*pieđāvājumu*) *klāsts* ‘līdzīgu priekšmetu, parādību kopums’ (LVV 1987) latgalīšu tulkuojumā damāruota (*pasūļejumu*) *palette* ar nūzeimē īlyktu kūpuma semu.

Okazionalismi

Īrostai, ka pret okazionalismim labvieleigi izatur muokslinīcyskūs tekstūs, a zynuotniskā ī popularzynuotniskā stilā jūs pīzeist pīsardzeigai. Tok tulkuotuoji atsaļuvuši na viņ izmontuot jau plaši lītuoys neologismus (pīmāram, *škārsteiklys*), no ari pīduovuot sovus agruok ci speciali LLV II tekstam atlasynuoytus okazionalismus (*dreizynuot, mudrynuot, tuoļuoquot, parūceibys, sasprīdums, pasavīerīji, ītums, apdzeive, breinuojuoms, pasūļejumu palette, zeimyns, daīmameiba, seneiba, augzeme, perekļuot, svešlītyns*) kai potencialismus (Rozenbergs 1995: 136) tuoļuokajim lītuojumum precedentim. LLV II okazionalismu lītuojumā īvāruots priņcips, ka daryņnuojums obligati atpazeistams piec saknis ī atlasynuošonys modeļa (izmontuotī afiksi) ī ka jam nav atrūnams sinonimisks ekvivalents. Naparostuokī tuoļuokajā tekstā apsavārti, pamatojūt jūs napīcīšameibu.

Nu diveju īspīejamūs leksemys *zīmols* ekvivalentu *zeimyns* ī *eipašuo zeime* tulkuojumā atrūnams pyrmais. Pīrostu vuordu kombinaceja vuordu savīnuojumā *eipašuo zeime* saradzama viersjiedzīņa sema, zam kuo varātu paīt vyss kas leidzeigs, pīmāram, *gierbūņs* ci *karūgs*, a leksema *zīmols* prosa tikpat šaurys nūzeimis ‘produkta vārda, zīmes un tiesību aizsardzības kopums, kas aplīcina produkta pīderību noteiktam uzņēmumam un atšķir to no konkurējošiem produktiem’ (SV 2013) ekvivalenta. Latvīšu volūdā *zīmols* īvasts ar LZA Terminologejis komisejis lāmumu 2003. godā, par golvonajim argumentim mynūt namaisūšys asociacejis, morfologiskū sastuovu ar paīmūšu morfemu semaņtiku ī inspiaceju nu ME (Skujiņa, Ķirīte 2003). Valentīs Lukaševīčs leidzeigai latgalīšu *zeimynu* argumentīejis Latvejis Radejis raidejumā „Kolnasāta“, par inspiacejis olītu mynūt vēļ divi paaudzis paprīšku tautā lītuoitu vuordu ar nūzeimi ‘dzymumzeime, eipaša zeime’ vysubīžuok par lūpim (Lukaševīčs 2013).

Kaids par svešlītynu latgalīšu tulkuojumā varātu pīzeit leksemu *svešlītyns*, kas lītuoys par ekvivalentu *svešķermenim*. Saliktiņa komponents *ķermenis* dzeiva organisma apzeimuošonai paejūšais izalaseits taisņys nūzeimis koņtekstualais ekvivalents, pīmāram: *..tas notiek arī ar upura ķermeni* (LLV I: 271); *itys nūteik ari ar upera mīsu* (LLV II: 271). Runojūt par

nadzeivom realejom, latgališu volūdā vajadzēigs cyts ekvivalents. Itam paīt leksema *līta*, a vyspuorynuojumu dadūd pīdieklis *-yn-*, leidzeigi kai *zeimyna* gadīnī, pīmāram: *..i kultūrys telpā juo vuords nav svešlītyns voi abstrakceja* (LLV II: 23).

Nu tuo, ka latgališu leksemom saleidzynuojumā ar latvīšu nav tik augsta vyspuorynuojuma i atteisteitys polisemejis, reizem rūnās īspieja paruodeit konkrētuokys satura niansis kai olūta volūdā. Leksemu *sekmēt*, *veicināt*, *attīstīt* vyspuorynuojuma semys bīža aktualizaceja i izmontuojums tekstūs padora jūs klišejiskus. Preteimā latgališu tekstā stotomi atlasynuojumi nu adjektīvu *dreizynuot*, *mudrynuot*, *tuoļukuot*. Itim latgališu verbim nav prefiksu atšķireibā nu latvīšu volūdys, kur adjektīviski atlasynuojumi vysod ir prefiksali (Soida 2009: 261). Latgališu verbim nav īrūbežuojušuos pabeigteibys kategorejis kai trejim pyrma mynātajim, dominejušuo sema īzeimoj konkrētuoku projekceju laikā (*dreizynuot* – termeni, *mudrynuot* – nūtikšonu kuopynuojumu) i telpā (*tuoļukuot*).

Ekvivalentu puoram *priekšrocība/ērtības* : *parūceiba* izalaseit taidu motivej intuitīva nūjauta, ka saprasšona par parūceibom paīt nu ruceibys. Obejuos volūdys tradicejuos zynoma leksema *rocība/rūceiba* ‘materialuos īspiejis’, a tys, kas *pa rūkai*, tyvuoks latgališam. Tys, kam ruceiba, ļaun nu kaida nabejs daudzuma koč kū izalaseit *dod priekšroku*. Sovutīs tam, kam ruceibys tik, cik pa rūkai, vyss pīdarūšais vysod pa rūkai, pīmāram: *kā svarīgs naturālās saimn. resurss piedāvā daudz priekšrocības un apliecina zināmu zemnīka turības pakāpi* (LLV I: 568); *kai svareīgs naturaluos saim. resurss pīduovoj daudzys parūceibys i aplīcynoj zynomu zemnīku tureibys pakuopi* (LLV II: 568); *radot vairākas papildērtības skatītājiem* (LLV I: 361); *rodūt nazcik jaunu parūceibu skateituojim* (LLV II: 361).

Ari runuot par laiku treisdaleigā lineārā aspektā vysod jaunā kontekstā atsakluoj interesantā rysynuojumā. Latgališim *nākotne* ir lakuna, a bīžais vuorda *nuokūtne* lītuojums viņ itū apstyprnoj. Dūmojams, latgališa sapratīni naveidoj lineāri sakuortuots laiks. Filozofiskākā kontekstā lītuots V. Lukaševiča īsaceitais vuords *byusme*, no maisa ari atpazeistamuo eksisteņcis nūzeime, pīmāram šķierklī „Roberts Mūks“: *puorlīceiba par mozūs tautu i vol. liktīni byusmē* (LLV II: 633). Ari *atīsmē* ar nanūsastyprynuojūšu gaidamuo nūzeimi konkurej ar darbeibys procesa apzeimiejumū. Par tū saprūtameibai ari šķierklūs lītuota leksema *nuokūtne*, pīmāram: *vaicuojumūs par Latgolys (ari vysys Latvejis) politiskū nuokūtni* (LLV II: 624). Ari paguojušuo laika apzeimuojumūs raudzeiti vysaidi sinonimi. Nu verbu atlasynuotu sinonimu ryndu ar *paguotne*, *paguojeiba* papyldynoj atlasynuojumi nu adjektīvu. Itys otkon paruoda, ka paguojušuo laika sapratīni latgalīts akceņtej na linearumū, a kvalitatīvu soveibu – *seneiba*. Pīmāram: *seneibā ir bejs apzeimiejumus baltu ciļtei, kas dzeivuoja Pleskovys apvydā* (LLV II: 314). Juodasoka, ka ari kuo nabejs nūtikšonys procesa apzeimuojumā latvīšu *gājums* latgališu tekstā lykts atlasynuojums nu nanūteiksmis formys *ītums*. Nu ituo pošā verba atlasynuots vuords *daīmameiba*, pīmāram: *leksemys Δ [žepers] nūzeime laika itumā ir mainejusēs liter. vol. īspaidā* (LLV II: 833); *viest. atteisteibys itumā i etniskūs kontaktu rezultātā* (LLV II: 670); *jamūt vārā muola daīmameibu* (LLV II: 120). Itys vēļ reizi aplīcynoj, ka pošā latgališu volūdā īkodāts cyklyskys laika sapratīns.

Īsaceiņonys lakonisms vysod i vysūs tekstu žanrūs pīzeits par vierteibu. Latgališu tulkuojumā īspieju rūbežūs izmontuoti vuordi ar mozuok afiksim kai latvīšu vuordam, pīmāram: *saīsinājumi* : *eisynuojumi*; *sākums* : *suokys*.

Pasaceitū apkūpojūt, juopastreipoj: ar LLV II latgališu tulkuojumū atsakluojūšys problemys ortografejis ci terminologejis jūmā ir radzams dorba lauks Latgališu ortografejis apašķkomisejai, a vysim puorejim latgališu volūdys draugim – paprasejums iz diskuseju par tulkuojumā volūdys kvalitatī i vuordu izalaseiņonu. Latvīšu i latgališu tekstu sastatejums paruoda pulka atšķireigu projekceju i sapratīņu lejis i augšys latvīša pasauļa redzīnī, kas inspīrej dziļukim pīetejumim.

LITERATURA I EISYNUOJUMI

- Andronovs, A[leksejs], Leikuma, L[ideja] (2008). *Latgališu-latvīšu-krīvu sarunu vuordineica*. Ačynskys–Reiga. Apsītis, Romāns, Pleps, Jānis (zin. redaktori, 2012). *Latvijas Republikas Satversme*. [Rīga]: Latvijas Vēstnesis.
- Cibuļš, Juris, Leikuma, Lidija (2003). *Vasals!* [Rīga]: N.I.M.S.
- LLV I (2012) – Šuplinska, Ilga (zyn. red.). *Latgales lingvoteritoriālā vārdnīca. Лингвотериторальный словарь Латгалии I*. Rēzekne: Rēzeknes Augstskola.
- LLV II (2012) – Šuplinska, Ilga (galv. red.). *Latgols lingvoteritorialuo vuordineica. Lingvoterritorial Dictionary of Latgale, II*. Rēzekne: Rēzeknis Augstškola.
- LPN (2008) – *Latgaliešu pareizrakstības noteikumi. Latgališu pareizraksteibys nūsacejumi*. Rīga–Rēzekne, 2008; Lukaševičs, Valentins (2013). Volūdys kliets. *Kolnasāta*. 23.03.2013. <http://www.latvijasradio.lv/program/1/2013/03/20130323.htm> apraksteits 24.03.2013.
- LVV (1987). – *Latviešu valodas vārdnīca*. <http://www.tezaurs.lv/lvv/?vards=zupa> aprakstīts 23.03.2013.
- ME (2000–2011). *Milenbaha–Endzelīna latviešu valodas vārdnīca*. <http://www.tezaurs.lv/mev/> Resurss aprakstīts 15.01.2012.
- Miliūnaitē, Rita (2009). *Dabartinēs lietuvīu kalbos vartosenos variantai*. [Vilnius]: Lietuvīu kalbos institutas.
- Nītiņa, Daina, Iljinska, Larisa, Platonova, Marina (2008). *Nozīme valodā: lingvistiskie un ekstralingvistiskie aspekti*. Rīga: RTU izdevniecība.
- Rozenbergs, Jānis (1995). *Latviešu valodas stilistika*. Rīga: Zvaigzne ABC.
- Sīlis, Jānis (2001). Aktuālas tendences leksikas tulkošanā. *Leksika: vēsturiskais un aktuālais. Akad. J. Endzelīna 128. Dzimšanas dienas atceres starptautiskās zinātniskās konferences materiāli*. Rīga: LU LVI. 37–38.
- Sīlis, Jānis (2008). Izvēle starp avotvalodas vai mērķvalodas sociokulturālo vidi: izšķirošais faktors tulkojuma lingvistiskās stratēģijas un taktikas formulējumā. *Letonikas otrais kongress. Valodniecības raksti, I*. Rīga: LU aģentūra „LU Latviešu valodas institūts“. 336–342.
- Skujīņa, V[alentīna], Ķirīte, M. (2003). *Lēmums Nr. 23. Par angļu vārda brand atbilstmi latviešu valodā*. <http://termini.lza.lv/article.php?id=83> aprakstīts 23.03.2013.
- Soida, Emīlija (2009). *Vārdarināšana*. Rīga: LU Akadēmiskais apgāds.
- Stafecka, Anna (2004). *Evangelia toto anno 1753. Pirmā latgaliešu grāmata*. Rīga: LU Latviešu valodas institūts.
- SV (2013). *Skaidrojošā vārdnīca*. <http://www.tezaurs.lv/sv/?w=z%C4%ABmols> aprakstīts 23.03.2013.